

Sygn. akt I Ns 917/15

POSTANOWIENIE

Dnia 29 czerwca 2016 roku

Sąd Rejonowy w Zgierzu I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodnicząca: Sędzia SR Ewelina Iwanowicz

Protokolant: Bartłomiej Trzmielak

po rozpoznaniu w dniu 22 czerwca 2016 roku w Zgierzu na rozprawie sprawy

z wniosku **T. D.**

z udziałem **J. W. (1) i A. W.**

o stwierdzenie nabycia spadku po E. M. i I. M. (1)

postanawia:

1. stwierdzić, że spadek po **E. M.**, synu F. i M., zmarłym w dniu 14 października 2003 roku w Z., mającym ostatnie miejsce zwykłego pobytu w A., na podstawie ustawy nabyły: żona I. M. (1) z domu G. oraz córki T. D. z domu M. i J. W. (1) primo voto K. z domu M. po 1/3 (jednej trzeciej) części spadku każda z nich;
2. stwierdzić, że spadek po **I. M. (1) z domu G.**, córce J. i W., zmarłej w dniu 7 maja 2015 roku w A., mającej ostatnie miejsce zwykłego pobytu w A., na podstawie ustawy nabyły: córki T. D. z domu M. i J. W. (1) primo voto K. z domu M. po 1/2 (jednej drugiej) części spadku każda z nich;
3. ustalić, iż uczestnicy postępowania ponoszą we własnym zakresie koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sygn. akt I Ns 917/15

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 11 czerwca 2015 r. T. D. wystąpiła o stwierdzenie nabycia spadku po E. M. i I. M. (1). Jako uczestniczkę postępowania wnioskodawczyni wskazała J. W. (1).

(wniosek – k. 2)

Pismem złożonym na rozprawie w dniu 19 października 2015 r. A. W. wniosła o stwierdzenie, iż spadek po I. M. (1) na podstawie testamentu ustnego nabyła A. W.. Wniosła o otwarcie i ogłoszenie testamentu ustnego sporządzonego przez spadkodawczynię I. M. (1).

(pismo z dnia 15 października 2015 r – k. 12-14)

Na terminie rozprawy 19 października 2015 r. Sąd wezwał do udziału w sprawie w charakterze uczestniczki postępowania A. W..

(protokół rozprawy – k. 19)

Wnioskodawczyni podtrzymała wniosek o stwierdzenie nabycia spadku na podstawie ustawy. Zakwestionowała testament ustny. Uczestniczka J. W. (1) przyłączyła się do stanowiska uczestniczki A. W..

(protokół rozprawy – k. 19-19v)

W dniu 22 lutego 2016 r. Sąd dokonał otwarcia i ogłoszenia pisma stwierdzającego treść testamentu ustnego z dnia 10 maja 2015 r.

(protokół z otwarcia i ogłoszenia pisma stwierdzającego treść testamentu ustnego – k. 34)

Na ostatnim terminie rozprawy w dniu 22 czerwca 2016 r. pełnomocnik wnioskodawczyni jak i pełnomocnik uczestniczki A. W. wnieśli o stwierdzenie nabycia spadku na podstawie ustawy. Uczestniczka J. W. (1) wniosła o stwierdzenie nabycia spadku na podstawie testamentu ustnego.

(protokół rozprawy – k. 46, k. 46v)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 14 października 2003 r. zmarł E. M. ostatnio stale zamieszkały w A.. Jako spadkobierców ustawowych pozostawił żonę I. M. (1) oraz córki T. D. i J. W. (1). Nie sporządził testamentu. Nie były składane oświadczenia spadkowe, nikt nie zrzekł się dziedziczenia. Nie był sporządzony akt poświadczenia dziedziczenia.

(zapewnienie spadkowe – k. 19v, odpis skrócony aktu zgonu – k. 4, odpis skrócony aktu małżeństwa T. D. – k. 5, odpis skrócony aktu małżeństwa J. W. (1) – k. 25)

I. M. (1) zmarła 7 maja 2015 r. Ostatnio stale zamieszkiwała w A.. Zmarła jako wdowa. Jako spadkobierców ustawowych pozostawiła córki T. D. i J. W. (1). Innych dzieci własnych ani przysposobionych nie miała. Nie były składane oświadczenia spadkowe, nikt nie zrzekł się dziedziczenia.

(zapewnienie spadkowe – k. 35v, odpis skrócony aktu zgonu – k. 6, odpis skrócony aktu małżeństwa T. D. – k. 5, odpis skrócony aktu małżeństwa J. W. (1) – k. 25)

Z I. M. (1) przed śmiercią mieszkała wnuczka A. W. – córka uczestniczki J. W. (1). W dniu 6 maja 2015 r. M. Z. przyjechała do A. W. w odwiedziny. W tym samym czasie zjawiła się w mieszkaniu spadkodawczyni D. S.. Spadkodawczyni bardzo źle się czuła, narzekała, że boli ją brzuch.

(przesłuchanie uczestniczki A. W. – k. 46v w zw. z k. 35v-36 wyjaśnień informacyjnych)

A. W. zadzwoniła do matki J. W. (1), która przyjechała razem z K. S..

(przesłuchanie uczestniczki A. W. – k. 46v w zw. z k. 35v-36 wyjaśnień informacyjnych, zeznania świadka K. S. – k. 37v)

D. S. przysłała do A. W., gdyż ta poprosiła ją, żeby przyniosła lekcje dla jej córki R., która była nieobecna w szkole.

(zeznania świadka D. S. – k. 39v)

Przez całą wizytę D. S. przebywała w kuchni razem z A. K. -W..

(zeznania świadka M. Z. – k. 38v, zeznania świadka D. S. – k. 39v)

J. W. (1), K. S. i M. Z. siedziały w pokoju,

w którym leżała w łóżku I. M. (1).

(zeznania świadka M. Z. – k. 38v)

Nie było takiego momentu, aby M. Z., K. S. i D. S. były obecne jednocześnie w pokoju ze spadkodawczynią.

(zeznania świadka M. Z. – k. 38v, zeznania świadka D. S.
– k. 39v)

I. M. (1) mówiła tego dnia, że T. D. się nią nie zajmuje
i że mieszkanie ma być dla A. W., która się nią opiekowała.

(przesłuchanie uczestniczki J. W. (1) – k. 46v w zw. z k. 36v wyjaśnień informacyjnych, zeznania świadka M. Z. – k.
38v-39)

M. Z., słuchając spadkodawczyni, nie miała wrażenia, iż jest świadkiem wygłaszania testamentu ustnego. Wypowiedź
I. M. (1) odbierała raczej jako wyrzuty w stosunku do jednej z córek.

(zeznania świadka M. Z. – k. 39)

D. S. tego dnia w ogóle nie słyszała, aby I. M. (1) rozporządzała swoim majątkiem na wypadek śmierci. W przeszłości
słyszała natomiast,
iż I. M. (1) mówiła, że mieszkanie ma być dla A. W..

(zeznania świadka D. S. – k. 39v)

D. S. nie była świadkiem wygłaszania testamentu przez I. M. (1).

(zeznania świadka D. S. – k. 39v)

Po przekazaniu lekcji, szybko wyszła od uczestniczki, gdyż w mieszkaniu było dużo osób i myślała, że to rodzina.

(zeznania świadka D. S. – k. 39v)

Następnego dnia - 7 maja 2015 r. I. M. (1) zmarła.

(odpis skrócony aktu zgonu – k. 6)

Po śmierci I. M. (1) M. Z. spotkała przypadkiem D. S. i ustaliły, że mogłyby spisać oświadczenie o tym, co mówiła
spadkodawczyni.

W tym celu w dniu 10 maja 2015 r. udały się do K. S..

(zeznania świadka K. S. – k. 37v-38, zeznania świadka M. Z. – k. 39, zeznania świadka D. S. – k. 39v)

K. S., D. S. i M. Z. podpisały się pod oświadczeniem spisany przez K. S.. W przedmiotowym oświadczeniu wskazano,
iż zostało sporządzone celem spisania ostatniej woli I. M. (1) wyrażonej w obecności K. S., D. S. i M. Z.
w dniu 6 maja 2015 r. w mieszkaniu na ul. (...). Zgodnie z treścią oświadczenia, I. M. (2) miała pozostawić mieszkanie
A. W., która się nią opiekowała i wydziedziczyć J. W. (1).

(zeznania świadka K. S. – k. 38, zeznania świadka M. Z.
– k. 39, oświadczenie – k. 33)

D. S. po pewnym czasie uświadomiła sobie, że spisane oświadczenie
nie do końca odpowiada prawdzie. Przed 6 maja 2015 r. słyszała bowiem o mieszkaniu przeznaczonym dla A. W., ale
nie w tym dniu.

(zeznania świadka D. S. – k. 39v)

Od kilku lat I. M. (1) powtarzała, że mieszkanie po niej powinna otrzymać w spadku A. W..

(przesłuchanie uczestniczki J. W. (1) – k. 46v w zw. z k. 36v wyjaśnień informacyjnych)

I. M. (1) nie spisała wcześniej testamentu, ponieważ po udarze drżała jej ręka. W marcu, w kwietniu 2015 roku J. W. (2) poszła do notariusza, żeby spisać testament I. M. (1), ale notariusza nie było i miała się zgłosić ponownie na początku maja. Drugi notariusz mający kancelarię w A. jest niepełnoprawny, chodzi o kulach i powiedział, że nie wejdzie na IV piętro, więc odmówił sporządzenia testamentu w miejscu zamieszkania testatorki.

(przesłuchanie uczestniczki J. W. (1) – k. 46v w zw. z k. 36v wyjaśnień informacyjnych)

Oceniając zgromadzone w sprawie dowody, Sąd nie dał wiary zeznaniom uczestniczek A. W. i J. W. (1), zgodnie z którymi M. Z., K. S. i D. S. znajdowały się jednocześnie ze spadkodawczynią w jednym pomieszczeniu. Zeznaniami tym zaprzeczyły M. Z. i D. S., które, w przeciwieństwie do uczestniczek nie są zainteresowane wynikiem postępowania, co czyni ich zeznania bardziej wiarygodnymi. Świadek K. S. zeznała natomiast, że nie pamięta, czy podczas wypowiedzania przez spadkodawczynię woli pozostawienia mieszkania wnuczce, obecni byli wszyscy trzej świadkowie. D. S. jak i M. Z. stanowczo zeznały, że podczas całej wizyty D. S. była w kuchni wraz z A. W.. Przy czym, już podczas przesłuchania stron po złożeniu zeznań przez świadków i pouczeniu w trybie art. 304 k.p.c. uczestniczki nie były takie kategoryczne w swoich twierdzeniach co do jednoczesnej obecności wszystkich świadków w pokoju, w którym leżała I. M. (1). Niewiarygodne są przy tym zeznania uczestniczek, iż A. W. przez 10-15 minut robiła herbatę w kuchni i szykowała leki dla babci. Mało wiarygodne jest również, aby w czasie tych 10-15 minut, akurat wtedy, gdy uczestniczka była nieobecna, spadkodawczyni wygłosiła swoją ostatnią wolę. Ostatecznie za sprzeczne z zasadami doświadczenia życiowego Sąd uznał, iż po ogłoszeniu testamentu ustnego, nie poinformowano o tym uczestniczki jako osoby, która jako jedyna miałaby zostać uposażona po babce. Uczestniczka A. W. zeznała, że wszyscy świadkowie szybko wyszli. J. W. (1) zeznała natomiast, że, po powrocie A. W. z kuchni rozmowa toczyła się dalej, ale na inny temat. Pomijając fakt, że zeznania te są nie do końca zgodne, po dokonaniu tak doniosłej i niecodziennej czynności jaką jest odebranie testamentu ustnego, świadkowie, a przynajmniej spadkodawczyni czy matka uczestniczki powiedzieliby jej, że właśnie przed chwilą spadkodawczyni ogłosiła testament pozostawiając mieszkanie uczestniczce.

Podkreślenia wymagał fakt, iż żaden ze świadków rzekomego testamentu ustnego, nawet K. S., zeznając przed Sądem, po pouczeniu ich o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań i odebraniu przyrzeczenia, nie potwierdził jednoznacznie lub w całości okoliczności zawartych w oświadczeniu spisany w dniu 10 maja 2015 roku. Co więcej, świadkowie zdradzili prawdziwą przyczynę spisania tego dokumentu, a mianowicie chęć pomocy swojej bliskiej koleżance (jak w przypadku M. Z.), dobrej znajomej (jak w przypadku D. S.) i córce lub wnuczce bliskich znajomych (jak w przypadku K. S.) celem uzyskania praw do mieszkania, w którym zamieszkuje wraz z dziećmi.

Na terminie rozprawy w dniu 22 lutego 2016r. Sąd oddalił wniosek pełnomocnika wnioskodawczyni i pełnomocnika uczestniczki o dopuszczenie dowodu z przesłuchania świadków oraz zwrócenie się do Wojewódzkiego Szpitala (...) w Z.

o dokumentację medyczną na okoliczność stanu zdrowia spadkodawczyni, na co pełnomocnik uczestniczki zgłosił zastrzeżenie w trybie art. 162 kpc, podnosząc, iż Sąd oddalił wnioski dowodowe, które mogłyby wykazać, że spadkodawczyni była w kontakcie logicznym

i świadomie mogła wyrazić swoją wolę (k. 40). Po kategorycznych zeznaniach D. S. jak i M. Z., iż nie były świadkami wygłaszania testamentu ustnego przez I. M. (1), powyższe wnioski dowodowe były całkowicie nieprzydatne dla rozstrzygnięcia w sprawie, a ich dopuszczenie spowodowałoby wyłącznie przedłużenie postępowania.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 926 § 1 k.c. powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu. Stosownie zaś do § 2 omawianego przepisu dziedziczenie ustawowe co do całości spadku następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą.

Omawiany przepis daje pierwszeństwo woli spadkodawcy w rozporządzeniu swoim majątkiem na wypadek śmierci.

Stosownie do art. 952 § 1 k.c., jeżeli istnieje obawa rychłej śmierci spadkodawcy albo jeżeli wskutek szczególnych okoliczności zachowanie zwykłej formy testamentu jest niemożliwe lub bardzo utrudnione, spadkodawca może oświadczyć ostatnią wolę ustnie przy jednoczesnej obecności co najmniej trzech świadków. Zgodnie z § 2 przepisu, treść testamentu ustnego może być stwierdzona w ten sposób, że jeden ze świadków albo osoba trzecia spisze oświadczenie spadkodawcy przed upływem roku od jego złożenia, z podaniem miejsca i daty oświadczenia oraz miejsca i daty sporządzenia pisma, a pismo to podpiszą spadkodawca i dwaj świadkowie albo wszyscy świadkowie.

Z art. 952 § 1 k.c. wynika, że testament ustny może być sporządzony w ściśle określonych w ustawie okolicznościach. Po pierwsze, może on zostać sporządzony, jeżeli istnieje obawa rychłej śmierci spadkodawcy. Po drugie, jeżeli - wskutek szczególnych okoliczności - zachowanie zwykłej formy testamentu jest niemożliwe lub bardzo utrudnione. Każda z tych okoliczności stanowi samodzielną przesłankę sporządzenia testamentu ustnego.

Konieczną formalną przesłanką sporządzenia testamentu ustnego jest jednoczesna obecność przy jego wygłoszeniu co najmniej trzech świadków, a poza tym osoby te muszą mieć świadomość, iż są świadkami wygłoszenia ostatniej woli testatora.

Jak wskazał Sąd Najwyższy, świadomość pełnienia roli świadka sporządzenia testamentu wyznacza skoncentrowanie uwagi przez czas oświadczenia woli przez spadkodawcę, odbieraniu i utrwaleniu w pamięci treści tego oświadczenia (postanowienie

SN z dnia 11 marca 2011 r., II CSK 379/10, Lex nr 784916). Judykatura konsekwentnie uznaje, iż świadkiem testamentu może być osoba, do której spadkodawca kieruje swoje oświadczenie, jest obecna przy składaniu tego oświadczenia, świadoma swej roli, rozumie treść woli spadkodawcy i jest gotowa do jej spełnienia (postanowienie SN z dnia 29 czerwca 2010 roku, III CSK 317/09, zob. też postanowienie SN z dnia 16 kwietnia 2010 r., IV CSK 404/09, Lex nr 678020). Niezbędnym warunkiem istnienia testamentu ustnego jest życzenie spadkodawcy złożenia oświadczenia ostatniej woli oraz fakt przywołania osób, które zostały następnie wskazane jako świadkowie w celu wysłuchania jego oświadczenia

o rozporządzeniu majątkiem (wyrok SN z 20 lipca 2007 r., I CSK 136/07, Mon. Praw. 2007, nr 12, s. 932). Koniecznym warunkiem przypisania takiej osobie roli świadka testamentu ustnego jest jednak, aby osoba taka słyszała nie tylko, że to, co testator oświadczył, jest jego testamentem, lecz żeby usłyszała treść oświadczenia, tj. tę samą wypowiedź, która zawiera rozrządzenie majątkiem na wypadek śmierci (postanowienie SN z dnia 14 lutego 2006 r.,

II CK 419/05, Lex nr 607107). Świadkiem sporządzenia testamentu nie musi być osoba specjalnie przywołana, a zatem może nią być osoba, która z innej przyczyny, czy też przypadkowo, znalazła się w obecności spadkodawcy. Osoba taka staje się świadkiem z woli spadkodawcy, który wobec niej wyraża treść swojego rozporządzenia (postanowienie SN z dnia 14 lutego 2006 r., II CK 419/05, Lex nr 607107). Warunkiem zatem sporządzenia skutecznego testamentu jest pełna świadomość świadków, iż spadkodawca w danej chwili wyraża swoją ostatnią wolę.

W niniejszej sprawie M. Z. obecna osobiście wraz z K. S. przy słowach I. M. (1) o przeznaczeniu mieszkania dla A. W. nie odniosła wrażenia, że jest świadkiem wygłoszenia testamentu przez spadkodawczynię. D. S. nie słyszała natomiast, aby I. M. (1) rozporządzała swoim majątkiem wskazanego dnia. Cały czas przebywała z A. W. w kuchni. Nie została zatem spełniona przesłanka jednoczesnej obecności co najmniej trzech świadków. Przy czym, za trzeciego świadka rzekomego testamentu ustnego nie można uznać J. W. (1), przebywającej ze spadkodawczynią, M. Z. i K. S. w jednym pokoju, z uwagi na regulację art. 957 § 1 k.c.

w zw. z art. 957 § 2 in fine k.c., bowiem jest matką A. W., której miałyby przypaść stosownie do tego testamentu korzyść w postaci mieszkania, a rozporządzenie tymże mieszkaniem miało wypełniać całe rozporządzenie testamentowe, cały spadek. Wobec powyższego testament ustny nie został skutecznie sporządzony i nie ma przy tym znaczenia, czy zachodziła obawa rychłej śmierci lub niemożność czy trudność sporządzenia testamentu w zwykłej formie, czy też nie. Sąd stwierdził wobec tego nabycie spadku na podstawie ustawy po obojgu spadkobiercach.

Kodeks cywilny w sposób jednoznaczny określa grupy spadkobierców ustawowych, które kolejno po sobie dochodzą do dziedziczenia po spadkodawcy. Wskazać przy tym należy, iż istnienie w pierwszej grupie spadkobierców choć jednej osoby wyłącza możliwość uwzględnienia przy stwierdzeniu nabycia spadku osób znajdujących się w drugiej czy też kolejnej grupie spadkobierców ustawowych. Jako pierwsi do spadku na podstawie przepisów kodeksu cywilnego pretendują dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek. Stosownie bowiem do treści z art. 931 § 1 k.c. w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek; dziedziczą oni w częściach równych, ale część należna małżonkowi nie może być mniejsza niż 1/4.

Spadek po E. M. nabyły zatem żona I. M. (1) oraz córki T. D. i J. W. (1) po 1/3 części każda z nich. Spadek po I. M. (1) nabyły natomiast córki T. D. i J. W. (1) po 1/2 części każda z nich.

Wobec braku okoliczności uzasadniających odstępstwo od reguły, Sąd orzekł o kosztach postępowania na podstawie art. 520 § 1 k.p.c., zgodnie z którym każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie.